

Klíčová slova (česky)

Vizualizace dat, klamání, klamavé techniky, grafy, intervence, vizuální gramotnost

Abstrakt (česky)

Klamavé techniky zobrazování dat jsou stále více se objevujícím fenoménem. Dříve bylo tak nákladné a pracné vytvořit i prosté vizualizace, že se dalo spoléhat na autoritu jejich tvůrců. To však dnes už není pravdou a každý s přístupem k počítači a internetu je schopen tvořit bezprecedentní množství vizualizací, část z nich úmyslně či nikoliv klamavých. Vizuální gramotnost není součástí základního vzdělání, a tak nemá většina lidí, jak se proti nim bránit. V bakalářské práci shrnujeme dosavadní poznatky týkající se klamavých technik a výzkumných oblastí, které vyjasňují jak mohou být vizualizace klamavé. V praktické části jsme změřili velikost efektu 9 klamavých technik, z nichž 5 ještě nebylo testováno na souboru vysokoškolských student (N=724). Zkoumali jsme také, jak je tato klamavost modifikována poskytnutím jednorázové textové intervence, pro kterou jsme vytvořili několik úrovní, stoupajících ve své podrobnosti. Zároveň jsme taky změřili vizuální gramotnost všech účastníků a pozorovali, zda nemá úroveň této schopnosti vliv na efekt klamavých technik. Signifikantní klamavý efekt se ukázal u 6 z 9 technik (aspoň mezi dvěma úrovněmi manipulace). Zároveň jsme taky vyhodnotili efekt jednorázové textové intervence jako neprůkazný a navrhuje další kroky pro výzkum tohoto přístupu ochrany před klamavými vizualizacemi. Vyšší úroveň vizuální gramotnosti se také neukázala jako dobrá ochrana před těmito technikami, vyvozujeme tedy, že jejich rozpoznání je specifická dovednost, která musí být cíleně naučena.